

„Egy korszak lezárult” – no comment

A Nyilvánosság Klub Monitor Csoportjának jelentése A Hét utolsó évéről

Mottó: „Hát a Pista egy személyiség”
Mátyássy Andrea, Magyar Narancs, '94. VII. 14.

A néhai kormány propagandistái, „a szólásszabadság lehetőségétől való megfosztásuk” miatt tiltakoznak. Ítélték meg a közvélemény, hogyan éltek „a lehetőséggel” A Hétkben. „Egy korszak lezárult” – jelentette be Stefka István az 1994. július 3-i műsorban. A rádió új vezetői az értelmiséghez címzett levelekben ugyanezt a kifejezést használják. Talán ez az egyetlen, amiben egyetértenek.

Hogy milyen is volt ez a korszak? A Pálffy G. István szerkesztette Híradó és A Hét korszaka? Halljuk a legmegbízhatóbb forrásból – angol szálóigével – „a ló szájából”! Stefka István, július 3.: „Bármilyen szemszögből, oldalról nézzük ezt a műsort – A Hétről van szó –, mindvégig profi újságírók készítettek. A rendszerváltás négy évében rövid megszakítással Pálffy G. István jegyezte A Hetet, nemrégiben történt felmentéséig. Sok mindent, átkot, szitkot, elmarasztaló véleményt hordtak össze A Hétre, de az tény, hogy a hazai sajtó- és médiavilágban a legnépszerűbb műsorra vált, és továbbra is megmaradt mértékadó forrásnak. (...) Nem túnik talán kérdésesnek, de ki kell mondanom, hogy a Híradó kitűnő munkatársai közül is a legjobbak készítettek A Hetet, akik a történelmi rendszerváltás lényegének megismerésében elvülhetetlen érdemeket szereztek. (...) Továbbra is a hiteles, pártatlan tájékoztatást tartjuk legfőbb elvünknek.”

Vizsgáljuk meg e kijelentéseket kissé részletesebben!

„mindvégig profi újságírók készítettek”

Induljunk ki a A Hét „profi újságíróknak” kérdéses technológiájából. 1993. szeptember 26-án Kuncze Gáborral abból az alkalomból készítették riportot, hogy ő lett az SZDSZ miniszterelnök-jelöltje. Idézzünk ide három riportert kérdést:

„Pető Iván maga is mondta, hogy mindenki a saját maga tetteit felel. De kiderült az, hogy édesapja ÁVH-s tiszt volt. A kérdés természetesen az, hogy az elkövetkezendő hónapokban tart-e önvizsgálatot az SZDSZ?”

„Tehát a választók azért csak, mikor elmennek az urnákhoz, nemcsak az ellenzéknek, hanem a koalíciónál is, azért felmerül a kérdés, hogy ki volt III/III-as, ki tartozott ide, vagy olyan szervezetekhez, amelyek nem voltak éppen népszerűek Magyarországon.”

„Támadják elsősorban a kormányt a gazdasági programja miatt. Ugyanakkor gazdasági programja az SZDSZ-nek nincs. Miért nincs?”

Az 1994. január 23-án (az MSZP kongresszusa kapcsán) a következő kérdéseket kapja Horn Gyula:

„Milyen érzés olyan pártot vezetni, amelyet összefüggésbe hoznak az MSZMP-vel? És állandóan felelgetik a múltat?”
„Vannak, akik összefüggésbe is hozzák az újságírókat a karhatalmistákkal. Nincs-e személyes érdekeltége, hogy mégse legyen ebből törvény?”

„De félnek önkéntől, attól félnek, hogy visszafordítják ezt a folyamatot, tehát a privatizációt esetleg.”

„Egyébként talán ennek a revánsnak az lehet az alapja, hogy az MSZP-hez közel álló politikusk Reckkel fenyegetőzött.”

Március 13-án az elfogadott újságírótvény kapcsán riportert kérdést Katona Bélához (MSZP):

„Mi lesz Horn Gyulával?”
Majd ugyanebben a blokkban kérdés Mécs Imréhez (SZDSZ):

Az elemzésben részt vett a Platan Média Consulting. A kutatáshoz részben saját rögzítési, részben a Mahir Observer által rendelkezésünkre bocsátott anyagokat használtuk fel. A teljes rögzített anyag az Országos Széchényi Könyvtár archívumában található. A kutatás dokumentumai bárki által elérhetők a Nyilvánosság Klubnál: 1396 Pf. 9.

„Attól nem tartanak, hogy a közvéleményben esetleg olyan megítélés lehet az önk tartózkodása miatt, hogy nem mérték megszavazni, mert természet az, érintve voltak?”

Az 1994. június 5-i adás „kérdései” a választáson győztes Horn Gyulához:

„Ha végignézzük azon a 209 képviselőn, aki bekerült az MSZP soraiba a parlamentbe, akkor majdhogynem 90 százalékuk volt MSZMP-s.”

„Mit tud ígérni a társadalomnak, mennyivel többet fognak tudni nyújtani most, 1994-ben, mint mondjuk, tették azt öt-hat évvel ezelőtt?”

Mindig ez a „bátor” és „rámenős” kérdéstechnika (amely gyakorta inkább állítás, mint kérdés) jellemezte-e A Hét riportereit? Nem. Ha néhai kormánypartok politikusi szövegét meg, a kérdések szinte szelvényesen segítők, „alájátszóak” voltak.

1993. október 10-i riport Boross Péterrel, aki épp Antall József helyettese lett.

Riporter: „Miniszter úr neve a legkülönbözőbb politikai kombinációkba kerül be mostanában. Suttogják, hogy szinte Magyarország miniszterelnökével beszélnek most. Mi ez? Megosztó taktika, vagy kiszivárogtatás?”

Boross Péter: „Úgy hiszem, megosztó taktika elsősorban.”

Riporter: „Alátámasztja ugyanakkor azt, hogy az ön lejárata után ugyancsak különös akciók indulnak, és folyamatosak ezek az akciók.”

„a legjobbak készítettek”

A legjobbak közt is a legjobbak nyilván azok voltak, akik – nyilvánvalóan szakmai kvalitásaikkal – arra szereztek jogot, hogy a műsorokat vezessék. Most lássunk néhány műsorvezetői kommentárt!

Stefka István, október 10.: „Az elmúlt négy évtizedben az újkor kelet-európai történelmét soha nem tapasztalt módon megismertettük, átírták, eltagadták, és csupán egy párt érdekében. Nem véletlen tehát, hogy A Hét szerkesztőgárdája a lehetőségeihez képest újra és újra emlékeztetni próbál műsorán keresztül a valódi történelmre, a valódi történésekre. Szólunk többek között a népbírói és koncepciói perekéről. Jány Gusztáv rehabilitációjáról és egy emberről, aki 11 évig bujdosott a bockerei erdőben az ÁVH előtt.”

Pálffy G. István, április 17.: „Ki gondolta volna, hogy az 1994-es választások előtt is a múlt árnyait fognak viaskodni? Így aztán szinte természetes, hogy a most leköszönt Országgyűlés még a legutolsó ülésnapon is az újságírók, illetve azokról a bíróról vitáztak, akik átvilágítják a közélet főszereplőit, egészen a vezető újságírókig. Erre valami okból nem volt elég a négy év. Talán, mert azt szorít a pufajka, a be nem vallott besüggölés, az eleve ellenérdekeltség. És hát persze vannak emberiességi megfontolások, hivatkozások is. Valóban komisz ügy ez, nagyon komisz, mert kissé durván szólva patkány dolgok lehetnek a háttérben.”

Pálffy G. István, május 1.: „Kár itt feledkeznünk lenni, épp most, amikor megismerhetjük azt a félrevert, amelynek bár többnyire tudatlanul, a közegében élünk. E hét esztendőnkje óta milliók tudhatják, hogy igaz a Körtársaság tér alatti pincebörtön, amelyet '56-ban kerestek. Igaz, hogy a főváros alatt másutt is voltak ilyenek. Végre sejtethetjük, hogy akik elűntek és soha nem tértek vissza családjukhoz, hová lettek?”

Nem egyoldalú kissé ez a tematika?

„...a történelmi rendszerváltás lényegének megismertetésében elvülhetetlen érdemeket szereztek...”

A „rendszerváltás lényege”... Az alsó és hazug felületi jelenségek helyett a „lényeg” kell megragadni. Pálffy G. István csapata felalatta a hegeliánus televíziózást. A „lényeglátás”

adománya nem adatik ám meg mindenkinek. Kiválasztottnak kell lenni.

A Hét műsorvezetői lassan olyanná váltak, mint Mórička, akinek mindenről „az” jut az eszébe. A hóesésről éppen úgy, mint a Liberális Világkonferenciáról.

Stefka István, november 14.: „Jó estét, hölgyeim és uraim, ezen a havas és ködös estén! Mint mindig, most is zavart okozott a közlekedésben ez az egy napos hóesés. Bár felemelték a hőeltakarítók díját, mégis alig van jelentkező. Emlékszem, mi 70 forintért lapátoltunk éjszaka, és hosszú sor állt a munkafelvévőnél, hogy lapátolhassunk. Igaz, a hivatalos statisztika szerint nem volt a hatvanas évek elején munkanélküli. Volt viszont annál több úgynevezett nehéz ember, akik dolgozni, alkotni szerettek volna, de az új típusú szocialista rendszer nem tudta elviselni, ha alkotó, vállalkozó kedvűekkel túlságosan kimagásodtak a többi közül.”

Pálffy G. István, november 28.: „Mind a Liberális Világkonferencián, mind a keresztény értelmiségiek kongresszusán kitűnt, hogy minden jelentős politikai erő győzelemre készül, hiszen a szocialistáról is ezt tudjuk a '94-es választásokon. Nyilvánvaló, hogy épp a választásokkal függ össze az a sokak által támogatott, mások által viszont vitatott igény, hogy a magyar társadalom végre tiszta képet kapjon arról, ki milyen módon és milyen mértékben sározdott be az elmúlt rendszerben.”

Pálffy G. István, január 30. (egy, a hazai kisebbségek helyzetével foglalkozó riport előtt): „Most, amikor az ügyeletes buzgódkodók, akik természetesen mindig ugyanazok és jobbra újságírók, igyekeznek a kisebbségek ellenségeinek feltüntetni bennünket, azt kívánom a buzgódkodóknak, az Isten éltesse őket. És jó sorsuk vezérelje néhányukat a Sajtó-parti kis faluba, melynek neve Köröm. Hátha találkoznak a magyar valóssággal, mert az mindig szemközt jön, ha az ember nem tér ki előle.”

„...továbbra is megmaradt mértékadó forrásnak”

Nos, A Hét mint „mértékadó forrás” (...) Csak a legnagyobb viharokat kavart eseteket idézzük.

A Hét volt az, amelyben Császár Attila azzal vádolta meg az Esti Egyenleg munkatársait, hogy hamisítottak, manipuláltak. Az 1993. október 31-i adásban, majd a november 7-i adásban a hamisítás vádját – most már Nahlik Gábor döntésével a hátuk mögött – megismétlik. A november 7-i adásban Nahlik Gábor is elmondhatja, hogy Bányó András csalts és hamisított. A viszonylás biztosítása helyett műsorvezetői kommentár, Pálffy G. István: „Nálunk tehát erről szól a televíziós élet, és egy kicsit a televízió kívüli is. Lehet, hogy így lesz ez a következő napokban is, hiszen aligha fejeztek be azok az akciók, amelyekkel – és ez most innen nagyon így látszik – megpróbálnak megfélemlíteni bennünket, akik lehet, hogy hibázunk, de szándékkal soha hazudunk.”

Azóta bírósági ítélet kötelezte Pálffy G. Istvánt és Császár Attilát a helyreigazításra. A bíróság ítéletét az 1994. július 10-i adásban arra használták fel, hogy elmondják: fellebbezni fognak, mert szerintük Bányó igenis hamisított.

A rádiós elbocsátások kapcsán az 1994. március 20-i adásban olyan, nem igazolt állítások hangzottak el Bölcs Istvánról, amelyek szintén bírósági eljárás tárgyát képezik. A március 27-i adásban megtagadták Bölcs István helyreigazítási kérelmét, és a kérelmet arra használták fel, hogy állításait megismételjük.

Az 1994. május 1-jei adásban (egy héttel a választások előtt) beolvastak egy felhívást, amelyet állítólag 28 társadalmi szervezet írt alá, és amely arra szólította fel az embereket, hogy ne szavazzanak a szocialista és liberális erőkre. Az úgynevezett „Nemzeti Együttműködési Bi-

zottság” említett felhívásától több állítólagos aláíró szervezet elhatárolta magát, mondván, ők sohasem írták alá a felhívást, még csak nem is tudtak róla. A Hét május 15-én úgy tért vissza az ügyre, hogy a felhívást megismételte a képernyőn.

Az 1994. január 9-i adásban – mint később kiderült –, pontatlan fordításban – részleteket mutatnak be a ZDF német televízió filmjéből, melyben egyebek között Konrád György, Eörsi István, Bánó András nyilatkozik az Egyenleg-ügyről.

Moldoványi Ákos, a műsorvezető: „Szokásunkhoz híven most is helyt adunk más véleményeknek is. Következő beszélgetésünk főszereplője, Tom Kennedy azon dolgozik; hogy külföldön minél hitelesebb, objektívebb kép alakuljon ki a mai Magyarországról.”

Tom Kennedy a Boross-kormány fizetett alkalmazottja volt. Mondta, amit mondott. Az ő felelőssége. Néhány hozzá intézett kérdést azonban idéznénk:

Riporter: „Ön szerint érdekében áll-e bizonyos politikai erőknél, és ha igen, mely politikai erőknél a félretájékoztatás?”

R.: „Arra gondol, hogy ez egy előre megszervezett és megtervezett akció volt?”

R.: „A műsorban Horthy Miklóst fasisztának nevezték. Ha őt fasisztának nevezzük, akkor például Chamberlaint is fasisz-

estét kívánok, hölgyeim és uraim! A társadalmi szerkezetváltozások jó ütemben, azt lehet mondani, az általában feltételezettnél gyorsabban haladnak abba az irányba, hogy közeledjenek a nálunk gazdaságilag fejlettebb piacgazdasághoz. Mert mi mást mutatna az, hogy 1993 tavaszára az aktív keresőknek már több mint egytizede volt önálló, vagyis vállalkozó.”

Stefka István, március 6.: „A központi költségvetés 1994 januárjában 8,5 milliárd forint bevételt többlettel zárt. Eszerint nyereséges volt az év első hónapja. Az iparban 1-2 százalékos hazai terméknövekedésre lehet számítani. Azonban a stabil változás feltételei még nem alakultak ki. Az előrejelzések szerint a pillanatnyi 13 százaléknál magasabb munkanélküliség nem fog növekedni.”

Moldoványi Ákos, április 3.: „A héten vendégünk volt Viktor Csernomirgin orosz miniszterelnök. (...) És bizony, érdekes, hogy miközben a sajtóból és külföldi nyilatkozatokból léptennyomon azt hallottuk, hogy ezek a kapcsolatok tönkrementek, megszűntek, sőt módszerezen szétromboltattak, aközben Csernomirgin mégis eljön ide, saját, nem egészen egyszerű belpolitikai helyzet ellenére, és alapvető kérdésekről, adósságtörlesztésről, buszválságról és még sok minden másról tárgyal magyar partnereivel.”

Stefka István, május 1.: „Szültek nagy ellenkezést is kiváltó törvények, amelyek a rendszerváltást alapvetően meghatározták. Ilyenek voltak például a föld- és kárpótlási törvény, az úgynök- és igazságtételi törvény. A nyugdíj- és egészségügyi törvény, avagy az egyházi javak visszaadásáról szóló törvények. Azok, akik ezeket a törvényeket részben elleneztek, most a választások előtt korábbi állásfoglalásaikat szeretnék elfelejtetni. Most pedig elevenítsük fel a rendszerváltató törvényalkotás néhány mozzanatát, hogy ne felejtünk.”

Igazságtalanok lennének, ha nem ismernék el: A Hét nem minden törvényt fogadott ilyen lelkesen, és bizony, az ellenzék ellenléteit is aggodalmait is bőven ismertette. Igaz, már a választások után hangzott el a következő kommentár:

Moldoványi Ákos, 1994. július 10.: „Az új parlament első munkanapja mindjárt törvény-módosítással kezdődött... (...) Az ellenzék politikuskok, gondolkodók, elemzők közül sokan tartanak attól, hogy a túlzott többségű koalíciós pártok esetleg kényük-kedvük szerint változtathatják meg a törvényeket. (...) Az alkotmányozás nem lehet függvénye hatalmi viszonyoknak, nem kizárólag a politika, vagy a parlamenti képviselői munka, abban részt kell vennie a szakma, a tudomány és a civil társadalom képviselőinek is – véli a Független Jogász Fórum.”

A második módszer a szorongás-keltés, a háborús pszichózis kialakításának gyakorlata. (A szorongás, a fenyegetettség pszichózisa mindig a hivatalban lévő kormány választási esélyeit növeli.)

Moldoványi Ákos, február 20.: „Amikor jó estét kívánok nézőinknek, ezúttal a szó valódi értelmében, és nemcsak az üdvözlés formulájával gondolok arra, hogy ma is és a következő napokban is nyugodt és békés estéink, éjszakáink és persze nappalaink legyenek. Szor-

gással teli hét maradt mögöttünk, és ez a szorongás még most sem ért véget, hiszen ma éjjeltől annyi minden történhet Boszniában. Műsorunkban ez a téma is bő teret kap majd. Előbb azonban tekintünk vissza az elmúlt napokra.”

A Hét készítői a választások előtt „lélekbem tizenötmillió magyarból” igyekeztek kiváltani a szorongást. Utána már „csak” a hívó emberekből. Debrecenben két faragatlan téniszter autótól behajtott a körmenetbe, Senki sem sérült meg.

Először június 12-én került elő az eset Pálffy G. István kommentárjában: „Hiszen a sajtó már ott tart, hogy egy megyei lapon kívül szinte senki sem akarja kideríteni, kik voltak azok a mercedeszifák – a rendszám is ismert – akik Debrecenben behajtottak az úrnapi körmenetbe. És ott pisztollyal vagy gázpisztollyal fenyegetőztek. Nyilván, aki úrnapi körmenetben vesz részt, az nem ember, azt nem kell védeni. Tehát nem árt mindent dokumentálni.”

Egy héttel később az eset – melyről hosszú riport készült – a június 19-i adásban Stefka István ígért kommentált: „Az eset több szempontból is figyelemre méltó. (...) Egyszerűen csak a jelenség érdekes. A mely nyomokat hagyó debreceni polgároktól természetesen senki nem kért bocsánatot. Megjegyzem, a keresztényi hit, a vallásosság az is másság. Azt is tisztelni kell.”

A harmadik elv a politikai ellenfelek iránti negatív kampányra, az ellenfelek lejáratására irányult.

Duray Miklós-interjú, február 13., zárómondat: „Mondhatnám azt is, hogy Isten óvja Magyarországot egy olyan párt kormányzásától, amelynek ilyen képviselőjelöltjei vannak.” Ezután Moldoványi Ákos műsorvezetőként így folytatja: „Nyugdíjasoktól hozott levelet szerkesztőségünkbe a posta. Egy idős emberekből álló közösséget arról értesített benne minket, hogy nem ért egyet azzal a választási koalícióval, mely a Nyugdíjas Egyesületek Országos Szövetsége az MSZP-vel kötött. Őket, és véleményük szerint a kétmillió nyugdíjas nagy részét nem kérdezték meg erről, pedig ők szeretnének hangot adni ellenvéleményüknek.”

A másik fél – az MSZP-vel együttműködő Nyugdíjas Egyesületek Országos Szövetsége – képviselői nem kapnak szót.

„Nem véletlen talán, hogy a közélet vitáiban egyre erősebb a töprengés; lehetséges-e a visszarendezés, a restauráció” – ígymény konferálja fel Pálffy G. István azt az összeállítást az április 17-i adásban, melynek tárgya az MSZP és a „baloldali veszély”.

Megszólal Debreczeni József („Az utódpart ma sokkal riasztóbb képet mutat, mint annak idején”). Fűr Lajos („Tudományos alappal bizonyíthatóan van baloldali veszély”), Orbán Viktor („Ha a szocialista párt nyer, akkor az Európát újra elválasztó, azóta nem politikai, hanem szociális vasfüggöny Magyarország nyugati határánál, és nem Magyarország keleti határánál fog leereszteni”), Szűrös Mátyás („...bizonyos személyek, erők újra közelednek a szocialista párt-hoz, és az kétségtelen, hogy vannak személyek és csoportok, akikről, illetve amelyekről nem idegen a bizonyos revánszellem”).

Csak éppen az MSZP egyetlen választott, felelős vezető politikuskát sem kérdezik meg (Szűrös Mátyás, ugyebár, nem ilyen). Mindez a kampány finisében.

„A mániakusok veszélyesek”

Stefka István szavaival kezdtük. Zárjuk is azokkal!

Az 1994. április 24-i adásban Stefka ezekkel a szavakkal fordult hozzánk: „A mániakusok veszélyesek. Amikor mániává válik a gyűlöletkeltés. A félremagyarázás, a lejáratás.”

Nem mondtunk egyebet, egyetértünk: a mániakusok veszélyesek!

„Továbbra is a hiteles, pártatlan tájékoztatást tartjuk legfőbb elvünknek”

A Hét által használt módszer közül hármat emelünk ki. Az első a sikerpropaganda. Stefka István, február 6.: „Jó